

УДК 316.77:1

Харченко Ю. В.,
кандидат філософських наук,
доцент, завідувач кафедри
філософії і політології, Кіровоградський
державний педагогічний університет
ім. В. Вінниченка,
kharchenkojv@gmail.com

КОМУНІКАЦІЯ У СФЕРІ ПОЛІТИЧНОГО

Показано, що «онтос» як центральна філософська категорія представляє особливий інтерес для більшості сучасних дослідників у сфері філософського знання. Цей термін репрезентує різні значення, пов'язані з численними трактовками реальності. Остання є багатомасштабною й багатомірною. Це – універсальна інфраструктура де розгортаються фізичні, хімічні, біологічні, геологічні, соціальні, психічні, духовні процеси.

Зроблено висновок, що будь-яка форма прояву «буттєвості» постає психофізичним утворенням, адже при максимальному наближенні до його внутрішньої структури, найменші деталі його конструкції зникають. В свою чергу, кожне явище чи процес (включає сюди й процес мислення) є надскладними системами зв'язків та взаємозв'язків й, як показали емпіричні дослідження, духовне й матеріальне зводяться одне до одного й постають нерозривною єдністю.

Універсальними для сучасної фізики термінами, що приблизно характеризують особливості космічної інфраструктури є «простір», «гравітація», «поле», «сингулярність», «елементарна частинка», «енергія», «маса», «речовина», «безкінечність», «ентропія» тощо. Явища, які ними позначають, репрезентують цінну інформацію щодо деяких моментів творення світу та специфіки тієї часово-просторової версії реальності, яку людський інтелект здатен мислити й сприймати в якості комфортного для себе життєвого середовища.

Ключові слова: комунікація, простір, свідомість.

Політичне неможливо розглядати відірвано від природи та дії фізичних законів, що впливають на всі системні рівні буття як такого. В роботі автором вперше запропоновано комунікаційно-онтологічний підхід до аналізу політичного в соціокультурній динаміці. На його підставі продемонстровано характер взаємозв'язку між різними його складовими – політичною системою, політичним процесом, політичним розвитком, політичною практикою, політичною діяльністю, політикою.

У широкому сенсі слова комунікація є результатом впливу законів фізики на середовище, просторово-часові параметри якого ці закони й визначають, внаслідок чого встановлюються різноманітні зв'язки; формуються системи, системи-кластери (всесвіту, галактики, сонячні системи), кристали; в соціальному світі утворюються групи, класи; об'єднуються індивіди (наприклад, нації, політичні партії, спільноти) тощо. При цьому, гравітація дещо викривляє реальність. Внаслідок цього, на фізичному рівні тіла обмінюються позитивно чи негативно зарядженими частинками, відбуваються реакції, змінюються якісні характеристики тіл; на біологічному рівні простежується обмін речовинами; на соціальному – здійснюється обмін думками, ідеями тощо. При взаємодії фізичних і психічних процесів також відбувається деякий обмін властивостями. Такий обмін можна також назвати вилученням цінної для мислячого суб'єкта інформації.

Комунікація у сфері політичного представлена також як взаємодія комунікаційних та комунікативних чинників,

перші функціонують як універсальні системоутворюючі зв'язки, елементарні структури, що репрезентують різні боки одного й того ж політичного явища чи інших явищ, а другі – є засобами встановлення зв'язків на рівні політичного дискурсу.

Комунікація також є необхідною умовою, що вможливає процес вилучення політичної інформації. Як показують сучасні дослідження з квантової фізики, астрономії, геології, феномен гравітації є найбільш унікальним і цікавим з огляду на його таємничу природу. Саме гравітація забезпечує тяжіння об'єктів одне до одного або їх відштовхування. Тобто вона сприяє здійсненню комунікації. Розкриття цієї таємниці можливо дозволить людству піднятися на новий щабель розвитку. Представники фундаментальних наук все частіше апелюють до основного питання філософії й низки нових питань: що таке цілісне буття і звідки воно взялося? Що робить його цілісним, організованим? Моделювання повної картини буття (наприклад, засобом виведення універсального диференціального рівняння чи єдиної теорії Всесвіту) стало їх метою.

Так звана «соціальна гравітація» сприяє перетворенню політичного на особливу психофізичну реальність, що могла б забезпечити консенсус, якби не штучний антагонізм культур, держав, націй. Її дія виявляється на різних рівнях політичного комунікативного простору. Суспільство утворилося внаслідок, перш за все, об'єднання індивідів у великі і малі групи, формування родів, племен, сімей, держав. Комунікаційні процеси як в соціумі, так і в природі відтворюються у різному роду взаємодіях, зв'язках та взаємозв'язках і репрезентують загальну динаміку розвитку світу. Проте, слід особливо підкреслити, що лише в штучному середовищі соціального можлива комунікативність.

Невизначеність у розумінні соціальних явищ, зокрема, явища політичного можна пояснити винятковою складністю більшості онтологічних проблем, до яких можна віднести й політичне. Так, буття є однією з центральних філософських категорій, що позначає основу всього сущого як для світу загалом, так і для окремих його предметів, речей та явищ. Буття виступає основним предметом онтології й одночасно ледве не найбільш загальним і найбільш уживаним поняттям в усій історії філософії. Буття вважається необхідною передумовою осмислення єдності світу в усій його багатоманітності [5, с. 119]. Буття політичного також охоплює всю повноту політичних процесів – фізичних, психічних, духовних.

Політичний онтос – це більш вузьке за значенням явище. Онтос – (грецькою *ον, ontos*) – трактується як суще [2, с. 712]. Політичний онтос, відповідно, є політичним сущим. Політична реальність (або її синонім – дійсність) є такою ж абстракцією, як і реальність як така (латинською – *речовий, дійсний*). Остання, з одного боку, охоплює речове, а, з іншого боку,

онтологічне «буття-в-собі» (в-собі-буття), абстраговане від його рефлектованості, яка виводиться з пізнавального зв'язку; буття речей у співставленні із небуттям, а також із іншими, можливими та ймовірними, формами буття [5, с. 711].

Сучасна філософія взагалі вбачає в абсолютизації поняття буття одну з причин «смерті філософії» в сучасній культурі й акцентує увагу на альтернативах – поняттях Ніщо, Розрізнення, Критика (також Віртуальна реальність, Подія, Подієвість, Розбіжності, Відбиток, Складник, Складання, Онтологія) [2, с. 159-140]. Ці визначення дають змогу все ж таки чіткіше окреслити вище політичного.

Отже, представники різних наукових шкіл по-різному визначають термін «політика». На наш погляд, сутність політичного може корінитися у чомусь іншому – у несхожості цих трактувань або приблизній їх подібності. Політичне є чимось посередині й, водночас, тим, що об'єднує всі ці визначення.

По-перше, політика – (грецькою – державна діяльність, мистецтво управління) – це особливий вид людської діяльності, пов'язаний із завоюваннями, утриманням та здійсненням влади [5, с. 668].

По-друге, політика є:

- 1) мистецтвом управління державою;
- 2) сферою діяльності, пов'язаною з відносинами між класами, націями та іншими соціальними суб'єктами, стрижнем якої є проблема завоювання, утримання та використання державної влади;
- 3) участю у справах держави, визначенням завдань, форм і змісту її діяльності [4, с. 295].

По-третє, політика є діяльністю у сфері відносин між великими соціальними групами, перш за все класами, а також націями і державами [1, с. 421].

Політичне життя розглядається як одна з основних сфер суспільного життя, яка пов'язана з діяльністю й відносинами індивідів і соціальних спільнот, створеними ними політичними інститутами для виявлення інтересів соціальних суб'єктів, а також боротьби за їх реалізацію через посередництво політичної влади у процесі політичного розвитку [3, с. 513-514]. Пізнаючи світ, політична свідомість конструює різні моделі політичного простору, а також в умовах індивідуального життєвого світу створює політичну інфраструктуру, що служить фундаментом для організації тієї чи іншої політичної діяльності, ні на що не схожій політичної практики.

Виявилось, що у соціально-політичному та соціально-культурному просторах політичне й географічне, як культурне і географічне, вже не співпадають. З одного боку, географія, у розумінні фізичного існування конкретних територій, водних чи наземних, нібито втрачає своє пряме значення і перетворюється на абстрактне віртуальне визначення «простору». Однак, з другого боку, за допомогою штучно

змодельованого зовнішнього вигляду «простору» сучасні монополісти влади створюють враження неспроможності тієї чи іншої країни розвиватися у належний спосіб економічно чи політично й визначають ці критерії за територіальними ознаками. Окрім того, географія у соціокультурному контексті репрезентує реальну картину глобального перерозподілу капіталу й чіткого визначення сфер свого впливу географічно й у всепланетарному масштабі.

З огляду на кризові тенденції, що все виразніше виявляються останнім часом на глобальному рівні в політиці, економіці, культурі, науці, побуті, повсякденні реалії життя сприймаються людиною як такі, що не сприяють її майбутньому комфортному існуванню. Соціум як особливе унікальне (адже він єдиний захищає людство від зовнішніх небезпек) «життєве середовище», в якому людина може розвиватися, вдосконалюватися, накопичувати досвід і знання, знову, як уже неодноразово відбувалося в історичному минулому, особливо в перехідні епохи, виглядає незнайомим чужинцем. Така ситуація породжена інтенсивним утручанням політики в усі сфери соціального буття людини і тому більшість проблем, з якими вона стикається, є штучними (йдеться про неможливість створення рівноправних умов для всіх, хто бажає працевлаштуватися, зберегти здоров'я, отримати освіту тощо, незалежно від соціального статусу та національно-етнічної приналежності).

Соціокультурна динаміка політичного репрезентує таку картину: на перший погляд, не пов'язані з усіма можливими політичними, економічними, культурними та іншими подіями, будь-яка нейтральна подія, дія або локальний політичний процес можуть значною мірою вплинути на них і перетворити їхні латентні ознаки на видимі.

Отже, соціокультурні чинники суттєво впливають на характер політичних відносин між усіма учасниками політичного процесу, «форматують» стиль життя, визначають поведінку кожного індивіда. Невідомо, як той чи інший прихований намір чи таємна стратегія будуть розгортатися в комунікативному просторі, де перетинаються наміри й стратегії інших. У кожній точці цього простору приховано множини індивідуальних думок, ідей, бажань, емоцій тощо. Тому в будь-який момент часу кожна точка може перетворитися на точку біфуркації.

Підкреслимо, що сила тяжіння до єдиної системи цінностей сьогодні проявляється або занадто інтенсивно (це призводить, з точки зору законів природи, до зштовхування та, як наслідок, до вибуху), або, навпаки, перетворюється на силу протидії, що призводить до повного відчуження та антагонізму між людьми, етносами, державами, культурами, цивілізаціями (в цьому випадку взагалі неможливо щось створити або сконструювати – нічого не буде існувати довго).

Можна зробити висновок, що впровадження глобалізації в якості штучної політичної технології, яка служила б на користь лише частині політичних гравців, призведе до неочікуваних наслідків, адже політичний світ – це рівняння з багатьма невідомими. Виходом може бути створення комфортної для всіх представників соціокультурного та геополітичного простору соціальної інфраструктури, де соціальна гравітація служила б конструюючим фактором і проявлялася б та діяла у природний спосіб як механізм для створення тотального консенсусу.

Соціокультурний світ є живильним середовищем для існування культур, цивілізацій, націй, народів. Для того, щоб здійснилася їхня творча сублімація або ж відбулася найбільш повна трансформація інтелектуальної і духовної енергії, відкрилися нові рівні та інструменти пізнання дійсності, необхідно, щоб ці умови залишалися сприятливими і щоб вони максимально відповідали творчим та інтелектуальним потребам цих утворень (тоді б відбулося ефективне конструювання соціальної інфраструктури). Наприклад, І. Кант указував на співвідношення моральних принципів та законів природи.

У свою чергу, Г. Гегель стверджував, що Абсолютний Дух здатен проявитися тільки через активну творчу діяльність усього людства. К. Г. Юнг же шляхом аналізу колективного несвідомого довів існування вищих форм символічної трансформації «колективної самості». Можна стверджувати, що свідомість людини є не лише суб'єктивною формою відображення реальних світів – економіки, політики, культури, побуту тощо, а і способом вилучення цінної інформації через встановлення комунікаційних та комунікативних чинників.

В усіх вищевказаних підходах ідеться про створення конструктивної комунікативної моделі «людина-космос». Причому, ця модель не суперечить життєвим принципам жодної з існуючих сьогодні соціальних практик, включаючи політичну, економічну, культурну. Механізм її функціонування можна пояснити тим, що людська свідомість постійно прагне до повноти сприйняття навколишньої реальності.

Мислячий субстрат є унікальним і в тому плані, що достеменно невідомо хто тяжіє до чого – людина до світу чи світ до людини? Такий діалог є можливим не лише за наявності комунікаторів, але й завдяки свого роду «соціальній гравітації», яка сприяє конструюванню особливого життєвого простору, зближенню та встановленню невидимого взаємозв'язку між ними, тобто вона служить свого роду «клейстером». Отже, соціальна гравітація безпосередньо управляє процесом побудови політичних структур різного роду, типу, якості, де розгортатимуться в часі відповідні політичні процеси і явища.

Географія – необхідна умова для гармонійного існування явищ, процесів (психічних та фізичних), вона формує універсальну просторово-часову фізичну

та віртуальну реальності, де виявляються різного роду моделі комунікації. Географія розуміється також в якості філософської категорії, абстракції.

Політична інфраструктура є в тому числі географічним простором, який, у свою чергу, включає в себе широкую класифікацію обмежених чи не обмежених кордонами територій, а також «надбудов» – політичних, соціальних, культурних, економічних сфер діяльності та галузей науки і виробництва, обумовлених характеристиками і властивостями цього простору й фактором фізичного, хімічного, біологічного, соціального часу.

В цьому політичному просторі інформація представлена у вигляді політичних повідомлень, політичних текстів, що формують сферу політичного дискурсу. Вона розглядається як інструмент політичного впливу на масову свідомість, причому ЗМІ (засоби масової інформації) є формами репрезентації інформації, а ЗМК (засоби масової комунікації) є способами її передачі.

Список використаних джерел

1. Краткий политический словарь / В. П. Абаренков, Т. Е. Абова, А. Г. Аверкин и др. ; [сост. и общ. ред. Л. А. О니кова, Н. В. Шишлина]. – [6-е изд., доп.]. – М. : Политиздат, 1989. – 623 с.
2. Новейший философский словарь / [2-е изд., переработ. и дополнен.]. – Мн. : Интерпрессервис ; Книжный Дом. 2001. – 1280 с.
3. Політологічний енциклопедійний словник / [Упорядник В. П. Горбатенко ; за ред. Ю. С. Шемшученка В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка]. – 2-е вид., доп. і перероб. – К. : Генеза, 2004. – 736 с.
4. Сучасний словник із суспільних наук / [За ред. О. Г. Данильяна, М. І. Панова]. – Х. : Прапор, 2006. – 432 с.
5. Философский словарь / [авт.-сост. : И. В. Андрущенко, О. А. Вусатюк, С. В. Линецкий, А. В. Шуба]. – К. : А. С. К., 2006. – 1056 с.

References

1. Kratkyy polytycheskyy slovar' / V. P. Abarenkov, T. E. Abova, A. H. Averkin y dr. ; [sost. y obshch. red. L. A. Onykova, N. V. Shyshlyna]. – [6-e yzd., dop.]. – M. : Polytyzdat, 1989. – 623 s.
2. Noveyshyy fylosofskyy slovar' / [2-e yzd., pererabot. y dopolnen.]. – Mn. : Ynterpresservys ; Knyzhnyy Dom. 2001. – 1280 s.
3. Politolohichnyy entsyklopediy nyy slovnyk / [Uporyadnyk V. P. Horbatenko ; za red. Yu. S. Shemshuchenka V. D. Babkina, V. P. Horbatenka]. – 2-e vyd., dop. i pererob. – K. : Heneza, 2004. – 736 s.
4. Suchasnyy slovnyk iz suspil'nykh nauk / [Za red. O. H. Danyl'yana, M. I. PANOVA]. – Kh. : Prapor, 2006. – 432 s.
5. Fylosofskyy slovar' / [avt.-sost. : Y. V. Andrushchenko, O. A. Vusatyuk, S. V. Lynetsky, A. V. Shuba]. – K. : A. S. K., 2006. – 1056 s.

Kharchenko Yu. PhD, associate professor,
head of department of philosophy and political science,
Kirovograd State Pedagogical University.
V. Vinnichenko,
kharchenkojv@gmail.com

Communications in the sphere of political

«Ontos» is shown as a central philosophical category. This term represents the different values that are associated with numerous interpretations of the reality. The last is taken as a multifaceted and multidimensional. It can exist outside of man and for man. Also «ontos» is a universal infrastructure which unfolds physical, chemical, biological, geological, social, mental and spiritual processes.

This term is polysemantic and thus it is representing different facets, sides, segments, vectors of social development as one of the universal dimensions of Ontos. Although the term «communication» continues to operate at the intersection of scientific and practical interests of economy, politics, law, education, culture, industry and agriculture, life, anyway, it does not cover the basic interpretation of the image of a coherent social reality as a universal artificial world. They would rather focus on the isolation of problem areas in various spheres of human activity.

If we extrapolate the principle of establishing contacts and relationships, which is applied in engineering or architectural art in the plane of the quantum processes where communication is done through the influence of gravitational forces, the architectonic of space also will be a systematic and structured like abstract design. However, space infrastructure has its own individual characteristics. Its topology represents absurd principles of symmetry, while we have created an artificial reality that is clear, understandable for human intellect and demonstrates comfortable proportions.

For infrastructure constructing all the necessary conditions must be created: isolating the idea of space, removing its image (or draft); considering the mechanism of space models design under the image or under the project; considering its appropriate temporal characteristics and features of further transformation; calculating the beginning of its deployment, geometric parameters and amount of required energy and the material; getting started and create the model of space (or version of reality). So-developed infrastructure is the result of the manifestation of some activity-creative forces that reign in nature (this can include both the mind and gravity), and a prerequisite for communication.

Keywords: communication, space, consciousness

Харченко Ю. В., кандидат философских наук, доцент,
заведующий кафедрой философии и политологии,
Кировоградский государственный педагогический
университет им. В. Винниченко,
kharchenkojv@gmail.com

Коммуникация в сфере политического

Показано, что «онтос» как центральная философская категория, представляет особый интерес для большинства современных исследователей в сфере философского знания. Этот термин репрезентирует различные значения, связанные с многочисленными трактовками реальности. Последняя является многоаспектной и многомерной. Это – универсальная инфраструктура, где разворачиваются физические, химические, биологическую, геологические, социальные, психические, духовные процессы.

Сделан вывод, что любая форма проявления «бытийности» является психофизическим образованием, ведь при максимальном приближении к его внутренней структуре, наименьшие детали его конструкции исчезают. В свою очередь, каждое явление или процесс (включаем сюда и процесс мышления) являются сверхсложными системами связей и взаимосвязей и, как показали эмпирические исследования, духовное и материальное сводятся друг другу и являются неразрывным единством.

Универсальными для современной физики терминами, которые приблизительно характеризуют особенности космической инфраструктуры, являются «пространство», «гравитация», «поле», «сингулярность», «элементарная частица», «энергия», «поле», «вещество», «бесконечность», «энтропия» и другие. Явления, которые они обозначают, репрезентируют ценную информацию относительно некоторых моментов сотворения мира и специфики той пространственно-временной версии реальности, которую человеческий интеллект способен осмыслить и воспринимать в качестве комфортной для себя жизненной среды.

Ключевые слова: коммуникация, пространство, сознание.

* * *